

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

20 / 4 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія соціальної роботи

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки **6.130102 «Соціальна робота»**

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення **Інститут людини**

(назва інституту, факультету, відділення)

Розробники: Н.А. Клішевич, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол від 28 серпня 2014 року № 9

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
_____ (Т.Г. Веретенко)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 1301 «Соціальне забезпечення»	нормативна	
	Напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»		
Модулів – 3	Спеціальність: _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферативне дослідження		Семестр	
Загальна кількість годин – 108		1-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		22 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		54 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		6 год.	
Вид контролю:			
залік			

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

“Історія соціальної роботи” є нормативною дисципліною циклу професійної психолого-педагогічної підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” за напрямом “Соціальна робота”.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни “Історія соціальної роботи”, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Дисципліна „Історія соціальної роботи” є основою для вивчення наступних професійно-орієнтованих дисциплін (соціальна педагогіка, етика соціально-педагогічної діяльності, технології соціально-педагогічної роботи, соціально-педагогічна профілактика делінквентної поведінки, соціально-педагогічна робота в закладах освіти тощо), а тому вивчається на першому курсі.

Мета: ознайомлення студентів з особливостями становлення і розвитку соціальної роботи та соціально-педагогічних ідей на різних історичних етапах.

Завдання: ознайомити студентів з генезою соціальної роботи; показати якісні зміни соціально-педагогічних ідей в практиці соціальної роботи на різних історичних етапах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні тенденції розвитку соціальної роботи; особливості розвитку соціально-педагогічних ідей в різні історичні періоди; основні ідеї та погляди класиків соціально-педагогічної думки з проблеми соціально-педагогічної діяльності; основні напрями розвитку теорії і практики

соціальної роботи від найдавніших часів до XXI століття; періодизацію становлення і розвитку соціальної роботи;

вміти: аналізувати тенденції еволюції зарубіжної та української соціальної роботи; основні положення першоджерел та зміст наукової літератури; порівнювати надбання соціальної роботи в зарубіжній та вітчизняній практиці.

Обсяг курсу – 108 годин, з яких 22 годин лекцій, 20 годин семінарських занять, 6 годин індивідуальної роботи, 6 годин підсумкового модульного контролю та 54 годин відводиться на самостійну роботу.

Протягом вивчення дисципліни оцінюються доповіді та відповіді студентів на семінарських заняттях, письмові тестові експрес-опитування, індивідуальні практичні завдання, контрольні роботи. Завершується вивчення курсу заліком.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль І.									
Витоки соціальної роботи									
1.	Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні	8	4	2		2		4	
2.	Розвиток соціальних ідей у період Середньовіччя та в епоху європейського Відродження	8	4	2		2		4	
3.	Церковна, державна, світська соціальна допомога у XIV-XVII ст. в Україні	10	4	2			2	6	
4.	Історія становлення та розвитку соціальної роботи в громаді	10	4	2		2		4	2
Разом		36	16	8		6	2	18	2
Змістовий модуль ІІ.									
Становлення соціальної роботи в XVIII -XIX ст.									
5.	Соціальна підтримка різних категорій населення в XVIII - XIX ст.	10	4	2		2		6	
6.	Розвиток ідей соціального виховання в Україні у XVIII – XIX ст.	8	4	2		2		4	
7.	Діяльність земств щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення	8	4	2		2		4	

8.	Розвиток ідей соціального виховання за рубежем у XIX ст.	12	6	2		2	2	4	2
<i>Разом</i>		38	18	8		8	2	18	2
Змістовий модуль III. Розвиток соціальної роботи у XX – на початку XXI ст.									
9.	Розвиток вітчизняної практики соціальної роботи на початку XX століття	10	4	2		2		6	
10	Соціальна підтримка дітей в 30-70-х рр. XX ст.	10	4	2		2		6	
11	Соціальна робота в Україні наприкінці XX – початку XXI ст.	14	6	2		2	2	6	2
<i>Разом</i>		34	14	6		6	2	18	2
<i>Разом за навчальним планом</i>		108	48	22	-	20	6	54	6

ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Витоки соціальної роботи

Лекція 1. Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні (2 год.)

Виховання та соціальна підтримка дітей у стародавніх слов'ян. Вплив Хрещення Русі на характер, форми допомоги та підтримки різних категорій населення. Формування християнської концепції допомоги. Перші законодавчі акти щодо підтримки вразливих категорій населення (Устав Володимира Святославовича). „Руська правда” як прообраз сучасних соціальних програм. Церковно-монастирська форма опіки. Основні форми княжої благодійності. Початок християнської благодійності за правління князя Володимира Великого. Соціальний захист нужденних за часів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха. Питання соціальної підтримки нужденних у “Повчанні дітям” В.Мономаха.

Семінар 1. Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі

Лекція 2. Розвиток соціальних ідей у період Середньовіччя та в епоху європейського Відродження (2 год.)

Розвиток виховних систем та навчальних закладів в епоху Середньовіччя. Перші школи інтернатного типу для дітей. „Будинок радості” Вітторіно да Фельтре. Вплив філантропічних ідей на формування соціально-педагогічної теорії та практики. Питання соціального виховання у теорії Р.Оуена.

Семінар 2. Соціальне виховання епохи Просвітництва

Лекція 3. Церковна, державна, світська соціальна допомога у XIV-XVII ст. в Україні (2 год.)

Церковно-монастирська система благодійності. Традиції соціальної підтримки нужденних за часів козацтва. Виникнення приватної благодійності (патріарх Никон, А.Ордин-Нащокін, У.Осор'їна, В.Загоровський). Соціально-педагогічна діяльність братств. Початок утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки.

Лекція 4. Історія становлення та розвитку соціальної роботи в громаді (2 год.)

Сільська громада як осередок соціального захисту нужденних. Форми соціальної підтримки вразливих верств населення у сільській громаді. Роль дівочих та парубочих громад у здійсненні соціальної допомоги та підтримки сільського населення. Роль товариства «Просвіта» у соціально-культурному розвитку сільських громад. Соціально-виховна діяльність «Народних домів», товариства вакаційних осель тощо.

Семінар 3. Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Становлення соціальної роботи в XVIII -XIX ст.

Лекція 5. Соціальна підтримка різних категорій населення в XVIII -XIX ст. (2 год.)

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Створення системи громадської опіки, приказів громадської опіки. Започаткування адресної допомоги нужденним. Освітня та соціально-педагогічна діяльність народних шкіл. Державна політика щодо захисту дітей.

Лекція 6. Розвиток ідей соціального виховання в Україні у XVIII – XIX ст. (2 год)

Проблема внутрішньої гармонії та всебічного розвитку людини у творчості Г.С. Сковороди. Т.Г. Шевченко про соціальне виховання. Роль Т.Г. Шевченка у розвитку діяльності недільних шкіл.

Ідеї людинолюбства в творчості “Руської трійці”. Соціально-педагогічні ідеї К.Д. Ушинського. М.І. Пирогов про необхідність зв'язку школи з життям. Філантропічна діяльність О. Духновича, Х. Алчевської, М. Корфа.

Семінар 4. Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII - XIX ст. (2 год.)

Лекція 7. Діяльність земств щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення (2 год.)

Роль земської (1864 р) та міської (1870 р.) реформ у формуванні соціально-педагогічної практики. Створення в Україні державних органів місцевого самоврядування. Соціально-педагогічна підтримка дітей в освітній діяльності земств. Педагогічна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки. Соціально-педагогічна діяльність Б. Грінченка у земських школах. Започаткування соціальної підтримки дітей та підлітків, схильних до правопорушень у діяльності земств.

Семінар 5. Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки

Лекція 8. Розвиток ідей соціального виховання за рубежом у XIX ст. (2 год.)

Ідеї соціального виховання у творах теоретиків Західної Європи XIX ст. Соціально-педагогічні погляди представників „класичної німецької філософії” (І. Кант, Г. Гегель). А. Сен-Сімон, Р. Оуен про роль середовища у

вихованні та розвитку дитини. Вплив ідей Й.Г.Песталоцці на розвиток соціальної педагогіки. П. Наторп як засновник соціальної педагогіки. Зародження соціальної педагогіки як самостійної галузі наукових знань.

Семінар 6. Соціальні погляди зарубіжних дослідників (кінець ХІХ – початок ХХ ст.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ

Розвиток соціальної роботи у ХХ – на початку ХХІ ст.

Лекція 9. Розвиток вітчизняної практики соціальної роботи на початку ХХ ст. (2 год.)

Характеристика соціально-педагогічної роботи в установах соціальної підтримки дітей, позбавлених батьківського піклування. Роль дитячих майданчиків, дитячих колоній у вирішенні проблеми дитячої безпритульності. Форми соціально-педагогічної підтримки неповнолітніх правопорушників. Зміст соціально-педагогічної роботи комітетів опіки. Досвід соціально-педагогічної роботи школи радості Н. Шульмана та І. Рівеса. Зміст соціально-педагогічної роботи з дітьми-інвалідами (лікувально-виховні школи і допоміжні класи).

Семінар 7. Практика соціального виховання на початку ХХ ст.

Лекція 10. Соціальна підтримка дітей в 30-70-х рр. ХХ ст. (2 год.)

Соціально-педагогічна діяльність С. Шацького («Сетлемент», дитяча колонія «Бадьоре життя», дослідницькі станції Наркомпросу). Соціально-педагогічні ідеї В. Сороки-Росинського. Досвід ресоціалізації неповнолітніх у соціально-педагогічній діяльності А. Макаренко. Соціально-педагогічна робота з підлітками із делінквентною поведінкою у різних соціальних інституціях (кримінальна міліція у справах неповнолітніх, інспекції у справах

неповнолітніх, комісії у справах неповнолітніх, батьківські ради, опорні пункти охорони правопорядку, спеціальні школи для неповнолітніх правопорушників тощо). Соціально-педагогічні ідеї В.О. Сухомлинського. Становлення та розвиток системи інтернатних закладів.

Семінар 8. Здійснення соціального захисту вразливих груп в період Великої Вітчизняної війни

Лекція 11. Соціальна робота в Україні наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. (2 год.)

Діяльність тимчасового науково-дослідного колективу “Школа-мікрорайон”. Становлення соціальної педагогіки як науки в Україні. Етапи розвитку соціальної педагогіки в Україні. Зародження наукових шкіл соціальної педагогіки. Роль Української Асоціації соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи у розвитку соціально-педагогічної теорії та практики. Започаткування підготовки соціальних педагогів в Україні.

Соціокультурні та економічні чинники розвитку соціально-педагогічної роботи в Україні. Законодавчі основи державної соціальної політики щодо дитинства (Закони України „Про соціальну роботу з дітьми та молоддю”, „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей”, „Про соціальні послуги”, „Про охорону дитинства”, „Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”, „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”, Декларація „Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні”). Система соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю (служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, спеціалізовані формування ЦСССДМ (служба соціальної підтримки сімей; служба роботи з ін’єкційними споживачами наркотиків; мобільний консультаційний пункт соціальної роботи в сільській та гірській місцевостях; віддалених районах міст; школа

волонтерів; студентська соціальна служба тощо), заклади соціального обслуговування (центр соціально-психологічної допомоги; соціальний гуртожиток; соціальний центр матері та дитини; центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді тощо). Генеза центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Роль дитячих та неурядових організацій у розвитку соціально-педагогічної роботи.

Семінар 9,10. Розвиток соціальної роботи у другій половині XX – на початку XXI ст.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Витоки соціальної роботи в Україні та світі

Семінар 1. Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі (2 год.)

План

1. Основні форми допомоги та взаємодопомоги у слов'янських громадах.
2. Розвиток ідей соціальної справедливості у писемних пам'ятках Київської Русі.
3. Основні тенденції доброчинності в давньоруській державі (княжа доброчинність, монастирсько-церковна допомога).

Рекомендована література

1. Андреева И.Н. Антология по истории и теории социальной педагогики. – М.: Академа, 2000. – 176 с.
2. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні (конспект лекцій). – Тернопіль: ТАНГ, 2001. – 68 с.
3. Антология социальной работы: В 5 т. Социальная политика и законодательство в социальной работе./ Сост. М.В. Фирсов. – М.: Сварогъ-НВФ СПТ, 1995. – Т. 5. – 544 с.
4. Антология социальной работы: В 5 т. Т. 2. Феноменология социальной патологии / Сост. М.В. Фирсов. – М.: Сварогъ-НВФ СПТ, 1995. – Т.2. – 400 с.

Семінар 2. Соціальне виховання епохи Просвітництва (2 год.)

План

1. Основні ідеї епохи Просвітництва (кінець XVII – початок XVIIIст.).
2. Т. Джефферсон, Дж. Вашингтон, Б. Франклін щодо соціального виховання молоді.
3. Прогресивна демократична система освіти і виховання Англії (Дж. Мільтон, Дж. Беллерс, Т. Пейн, Дж. Прістлі).

4. Погляди німецьких вчених на соціальне виховання підростаючого покоління (І.Г. Фіхте, Ф.А. Вольф, І.Г. Базедов, Х.Г. Зальцман, І.Г. Кампе).

5. Громадсько-педагогічна думка провідних науковців Франції (Ш. Монтеск'є, Д. Дідро, К. Гельвецій, Ж.Ж. Руссо).

Рекомендована література

1. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : Зб. наук. праць – Івано-Франківська : [б.в.], 2005. – 115 с.

2. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века). – М.: Академический Проект, 2002. – 480 с.

3. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.

Семінар 3. Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад (2 год.)

План

1. Філантропічні функції братств в Україні.
2. Роль братських шкіл у соціальному вихованні дітей.
3. Виховання гуманізму і милосердя як одне з основних завдань козацької педагогіки.
4. Соціальна допомога нужденним за часів козацтва.

Рекомендована література

1. Антология социальной работы: В 5 т. Социальная политика и законодательство в социальной работе. / Сост. М.В. Фирсов. – М.: Сварогъ-НВФ СПТ, 1995. – Т. 5. – 544 с.

2. Антология социальной работы: В 5 т. Т. 2. Феноменология социальной патологии / Сост. М.В. Фирсов. – М.:Сварогъ- НВФ СПТ, 1995. – Т.2. – 400 с.

3. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні (конспект лекцій). – Тернопіль: ТАНГ, 2001. – 68 с.
4. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : Зб. наук. праць – Івано-Франківська : [б.в.], 2005. – 115 с.
5. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.
6. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Становлення соціальної роботи в XVIII -XIX ст.

Семінар 4. Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII - XIX ст. (2 год.)

План

1. Церковно-монастирська благодійність в XVIII-першій половині XIX ст.
2. Характеристика меценатства та приватної благочинності у XVIII ст.
3. Розвиток традицій українського благодійництва і меценатства у XIX ст.

Рекомендована література

1. Добročинність в Україні: минуле, сучасність, майбутнє. – К., 1998.
2. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : Зб. наук. праць – Івано-Франківська : [б.в.], 2005. – 115 с.
3. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.
4. Сейко Н.А. Добročинність у сфері освіти України (XIX – поч. XX ст.): Київський учбовий округ / Наталя Сейко : монографія. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2006. – 448 с.

Семінар 5. Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки (2 год.)

План

1. Вплив земської реформи на становлення соціальної підтримки та захисту незахищених категорій населення.
2. Соціально-педагогічна підтримка дітей в освітній діяльності земств.
3. Діяльність земських установ щодо опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
4. Освітньо-виховна діяльність громадських організацій в Україні у другій половині XIX ст.

Рекомендована література

1. Карпенко О.Г. Янченко Т.В. Соціально-педагогічна підтримка дітей в Україні в історичному контексті: Монографія. – К.: НПУ, 2006. – 159 с.
2. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века). – М.: Академический Проект, 2002. – 480 с.
3. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.
4. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.
5. Янкович О., Поліщук В.А. Історія соціальної педагогіки / соціальної роботи. – Тернопіль, 2004.

Семінар 6. Соціальні погляди зарубіжних дослідників (кінець XIX – початок XX ст.) (2 год.)

План

1. Соціально-педагогічні погляди Дж. Дьюї.
2. Ідеї „трудової школи” Г. Кершенштейнера.
3. Експериментальна педагогіка В. Лай.

4. Ідеї вільного виховання М. Монтессорі, Е. Кей та Р. Штейнера.

Рекомендована література

1. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века). – М.: Академический Проект, 2002. – 480 с.
2. Социальная педагогика : курс лекций / под общ. ред. М. А. Галагузовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416 с.
3. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.
4. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Розвиток соціальної роботи у XX – на початку XXI ст.

Семінар 7. Практика соціального захисту дітей на початку XX ст.

(2 год.)

План

1. Соціально-педагогічна діяльність Ліги спасіння дітей В. Короленка.
2. Досвід роботи Ради соціальної допомоги при консультаційних центрах та школах.
3. Зміст та напрями соціально-педагогічної роботи Ради захисту дітей.
4. Нормативне регулювання соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми правопорушниками на початку XX ст.

Рекомендована література

1. Социальная педагогика : курс лекций / под общ. ред. М. А. Галагузовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416 с.

2. Елфимова Н.В. История социальной работы: Учебно-методическое пособ. для студ. вечер. и заоч. формы обучения. – М.: Социум, 2001. – 112 с.
3. Социальная работа: история, теория и практика: Науч.- учеб.- метод. пособ. для студ., магистр., аспирант. и спец. в обл. соц. педагогики, соц. работы / С.Я. Марченко, Н.С. Кратинин, Л.Ц. Ваховский и др. – Луганськ: Альма-матер, 2002. – 158 с.
4. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.

Семінар 8. Здійснення соціального захисту вразливих груп в період Великої Вітчизняної війни (2 год.)

План

1. Напрями роботи державних органів щодо соціальної підтримки неповнолітніх.
2. Діяльність благодійних товариств, громадських організацій щодо соціального захисту та підтримки незахищених категорій населення.

Рекомендована література

1. Антология социальной работы: В 5 т. Социальная политика и законодательство в социальной работе./ Сост. М.В. Фирсов. – М.: Сварогъ-НВФ СПТ, 1995. – Т. 5. – 544 с.
2. Мельников В.П., Холостова Е.И. История социальной работы в России: Учебное пособие. – М. : Маркетинг, 2001. – 344 с.
3. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.

Семінар 9. Розвиток соціальної роботи у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. (4 год.)

План

1. Напрями соціально-педагогічної роботи загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних установ у 70-80-х рр. ХХ ст.
2. Генеза державної системи соціального захисту населення у 70-90-х рр. ХХ ст.
3. Становлення та розвиток системи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
4. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми із делінквентною поведінкою в різних соціальних інститутах (загальноосвітні навчальні заклади, школи соціальної реабілітації, служби у справах дітей, притулки для неповнолітніх, приймальники-розподільники).
5. Особливості соціальної підтримки інвалідів.
6. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Рекомендована література

1. Соціальна педагогіка : теорія і технології: Підручник / За ред. І.Д. Зверєвої. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
2. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / [І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.] ; за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 233 с.
3. Ромм Т.А. История социальной педагогики : учеб. пособие / Т.А. Ромм. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.
4. Штефан Л. А. Соціально-педагогічна теорія та практика в Україні (20-90-ті рр. ХХ ст.) / Штефан Л. А. – Харків : ТОВ «ТО Ексклюзив», 2002.
5. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Витоки соціальної роботи

1. Підготувати інформацію про діяльність у сфері соціального захисту (Іван Вишенський, Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Іов Борецький, Памво Беринда).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Становлення соціальної роботи в XVIII -XIX ст.

1. Підготувати інформацію про діяльність трьох українських чи російських благодійників та/або благодійних організацій.
2. Здійснити порівняльний аналіз систем суспільної опіки за часів Петра I та Катерини II

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Розвиток соціальної роботи у XX – на початку XXI ст.

1. Підготувати реферат „Детермінанти протиправної поведінки неповнолітніх у (20-х рр. XX ст.; 30-х рр. XX ст.; 50-60-х рр. XX ст.; 70-80-х рр. XX ст.; 90-х рр. XX ст.; на початку XXI ст.). *Період студент обирає самостійно.*

2. Написати есе „Портрет бездоглядної дитини: історія та сучасність”.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНЗД письмовим рефератом.

Мета ІНЗД: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНЗД: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Тематика ІНЗД:

1. Проаналізувати тенденції розвитку соціальної роботи в таких соціальних інститутах (за вибором студента):
 - загальноосвітні навчальні заклади (XX століття);
 - заклади для дітей-сиріт (хронологічні межі – XIX-XX століття);
 - дитячі містечка для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки (XX століття);
 - школи-інтернати (XX століття);
 - притулки і сирітські будинки для дітей, які не мають постійного місця проживання (хронологічні межі – XIX-XX століття);
 - центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (XX століття);
 - служби у справах дітей (XX століття);

Критерії оцінювання ІНДЗ:

Критерії оцінювання роботи	Макс. к-ть балів
Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	3
Обґрунтоване розкриття змісту, форм та методів роботи даної агенції(напрямку) відповідно до певного історичного етапу	від 1 до 20
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	3
Якість оформлення роботи	4

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни „Історія соціальної роботи” оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у наступній таблиці.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	11
2.	Семінарські заняття	50
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2,3)	75
4.	Самостійна робота	50
5.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	30
Підсумковий рейтинговий бал		216
Коефіцієнт		2,16

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У таблиці представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Історія соціальної роботи».

Розподіл балів, що присвоюються магістрантам

МОДУЛІ			ІНДЗ	Модульні контрольні роботи	Разом
Змістовий модуль 1 (семінари, практичне заняття, самостійна робота)	Змістовий модуль 2 (семінари, практичне заняття, самостійна робота)	Змістовий модуль 3 (семінари, практичне заняття, самостійна робота)			
27	22	62	30	75	216

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;

- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74	задовільно	
60-68		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методи навчання

У процесі навчання застосовуються такі методи:

- **словесні методи** – лекція, розповідь-пояснення, семінар;
- **наочні методи** – демонстрація презентацій до лекційного матеріалу;
- **практичні методи:** практичні та самостійні роботи, есе, реферати.

Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, реферат, есе;
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

VIII. Навчально-методична карта дисципліни „Історія соціальної роботи”

Разом: 108 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., інд. – 6 год., самостійна робота – 54 год., підсумковий контроль – 6 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX		
Назва модуля	Витоки соціальної роботи			Становлення соціальної роботи в XVIII -XIX ст.			Розвиток вітчизняної соціальної роботи у XX - на початку XX ст.				
Кількість балів за модуль	52 бали			47 балів			117 балів				
Лекції	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал		
Теми семінарських занять	Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі		Соціальне виховання епохи Просвітництва	Соціальна спрямованість діяльності в Україні церковних, козацьких та братських громад		Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII - XIX ст.		Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки		Соціально-педагогічні погляди зарубіжних дослідників (кінець XIX – початок XX ст.)	
Самостійна робота	Підготувати інформацію про діяльність у сфері соціального захисту 5 балів		Підготувати інформацію про діяльність трьох українських чи російських благодійників та/або благодійних організацій 5 балів		Здійснити порівняльний аналіз систем суспільної опіки за часів Петра I та Катерини II 5 балів		- Підготувати реферат 15 балів - Написати есе 20 балів				
ІНДЗ	Розкрити зміст, форми та методи соціальної роботи в окремих соціальних агентствах (30 балів)										
Види пот. контролю	Модульна контрольна робота 1 - 25 балів			Модульна контрольна робота 2 - 25 балів			Модульна контрольна робота 3 -25 балів				
Всього балів: 216, Коефіцієнт 2,16											

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована література

Базова

1. Соціальна педагогіка : курс лекцій / под общ. ред. М. А. Галагузовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416 с.
2. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / [Т. Ф. Алексєєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
3. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / [І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.] ; за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 233 с.
4. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.
5. Янкович О., Поліщук В.А. Історія соціальної педагогіки / соціальної роботи. – Тернопіль, 2004.
6. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века). – М.: Академический Проект, 2002. – 480 с.
7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. – Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.

Допоміжна

1. Андреева И.Н. Антология по истории и теории социальной педагогики. – М.: Академа, 2000. – 176 с.
2. Антология педагогической мысли Древней Руси и Русского государства XIV – XVII вв. – М., 1985
3. Антология социальной работы: В 5 т. Социальная политика и законодательство в социальной работе. / Сост. М.В. Фирсов. – М. : Сварогъ-НВФ СПТ, 1995. – Т. 5. – 544 с.
4. Антология социальной работы: В 5 т. Т. 2. Феноменология социальной патологии / Сост. М.В.Фирсов. – М. : Сварогъ- НВФ СПТ, 1995.– Т.2.–400 с.
5. Доброчинність в Україні: минуле, сучасність, майбутнє. – К., 1998.
6. Елфимова Н.В. История социальной работы : Учебно-методическое пособ. для студ. вечер. и заоч. формы обучения. – М. : Соціум, 2001. – 112 с.
7. Елфимова Н.В. История социальной работы: Учеб.-метод. пособ. для студентов вечерней и заочной формы обучения. – М. : Соціум, 2001. – 112 с.
8. Іван Мигович. Становлення соціальної роботи як науки в Україні. // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1-2.

9. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : Зб. наук. праць – Івано-Франківська : [б.в.], 2005. – 115 с.
10. Коваль М.В. Україна в другій світовій та першій вітчизняній, К. – 1988.
11. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века). – М. : Академический Проект, 2002. – 480 с.
12. Мельников В.П., Холостова Е.И. История социальной работы в России: Учебное пособие. – М. : Маркетинг, 2001. – 344 с.
13. Социальная работа: история, теория и практика : Науч.- учеб.- метод. пособ. для студ., магистр., аспирант. и спец. в обл. соц. педагогики, соц. работы / С.Я. Марченко, Н.С. Краинов, Л.Ц. Ваховский и др. – Луганськ : Альма-матер, 2002. – 158 с.
14. Соціальна робота: Хрестоматія / Кер. авт. кол. В.П. Андрущенко, В.І. Астахова, М.П. Лукашевич. – К. : ДЦССМ, 2001. – 396 с.
15. Фирсов М.В. История социальной работы в России / Учебное пособие для студ. высш. учеб. Заведений. — М. : ВПАДОС, 1999 г.
16. Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки /Под ред. А.И. Пискунова. – М., 1991
17. Энциклопедия социальной работы: В 3-х т. – М. : Центр общечеловеческих ценностей, 1993. – Т.1. – 480 с.